

τοῦ προγεύματος, ἀπὸ συγκατά-
βασιν καὶ εὐσπλαχνίαν, διὰ νὰ
κάμω κι ἐγὼ μετὰ τόσα χρόνια
Πάσχα, οἰκιακόν, ὡς ἔρημος καὶ
ξένος στὰ ξένα».

Ὁ φίλος του ὁ Στέφανος ἦταν
ἕνας ἀμαξᾶς. Ὅταν ὁ Παπαδια-
μάντης δέχεται τὴν πρόσκληση
γιὰ τὸ Πασχαλινὸ γεῦμα, ἦταν
πιὰ γνωστός, ἀναγνωρισμένος,
φημισμένος καὶ τιμημένος. Ἐνας
ἄλλος, ποὺ δὲν θὰ ἔχε οὔτε τὸ δέ-
κατο τῆς φήμης του, δὲν θὰ κα-
ταδεχότανε νὰ περάσει τὸ Πάσχα
στὸ σπίτι ἐνοῦ φτωχοῦ κι ἄσημου
ἀμαξᾶ, ἢ τὴν ὥρα τοῦ μεγάλου
γιορτασμοῦ του, νὰ κρυφτεῖ στὸ
σπίτι ἐνοῦ ταπεινοῦ μανάβη, τοῦ
Νικόλα τοῦ Μπούκη. Ὁ Παπαδια-
μάντης ὅμως, ποὺ δὲν λογαρίαζε
τὴ φτώχεια ντροπή, ποὺ τιμοῦσε
τοὺς φτωχοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους
τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔφελνε μαζί τους
καὶ μοιραζότανε τὸ φωμὶ τους,
στεκότανε κοντὰ τους κι ἀποτρα-
βιότανε ὅσο ἦτανε γινούμενο πιὸ
πολὸ ἀπ' τοὺς ὑλικά καὶ διανοη-
τικά πλουσίους...

Γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη, περιοχὴ
τῆς ντροπῆς ἦτανε ὁ πλοῦτος,
καὶ περιβόλι τοῦ Χριστοῦ καὶ
τῆς Παναγιᾶς τὰ καλυβόσπιτα
τῶν πτωχῶν. Σ' αὐτὰ ἀναγάγια-
ζε, σ' αὐτὰ ἀναπαυότανε ἡ ψυχὴ
του καὶ γαλήνευε ὁ νοῦς του. Γιὰ
τοῦτο λογαρίαζει τιμὴ τὴν
πασχαλινὴν πρόσκληση τοῦ Στέ-
φανου τοῦ ἀμαξᾶ, κι ὄχι μονάχα
τοῦτο, ἀλλὰ λογαρίαζει τὸν ἑαυτὸ

του πολὺ πιὸ ἀνάξιο ἀπ' τοὺς τα-
πεινοὺς τούτους ἀνθρώπους καὶ
δέχεται πῶς ἀπὸ συγκατάβαση κι
εὐσπλαχνία τὸν καλέσανε. Τούτη
ἡ φράση φανερώνει τὴν ἀπίθα-
νη μετριοφροσύνη τοῦ Παπαδια-
μάντη καὶ τὴν ἐγκάρδια ἀλλη-
λεγγύη του μὲ τοὺς φτωχοὺς,
ποὺ εἶχανε φόβο Θεοῦ, πίστη κι
ἀνυπόκριτη ἀγάπη. Δίπλα στοὺς
σταύλους τῶν ἀλόγων ἔκανε Πα-
σκαλιά, ὅπως μέσα σὲ σταῦλο
ἀλόγων γεννήθηκε ὁ μέγας φο-
ρέας τῆς πενίας, ὁ Χριστός. Αὐτοὶ
οἱ ἄνθρωποι μὲ τὶς γυναικίους τους,
μὲ τ' ἀπονήρευτα παιδιὰ τους,
παρακολουθούσανε τὶς ἀτελείω-
τες λειτουργίες τοῦ Παπά-Νικόλα
τοῦ Πλανᾶ στὸν Ἅγιο Ἐλισσαῖο
καὶ τὶς φαλμωδίες τοῦ Παπαδια-
μάντη, κι αὐτοὶ οἱ λίγοι, μὰ δια-
λεκτοί, νοιώθανε μυστικοὶ κι ἐπι-
στήθιοι φίλοι τοῦ Χριστοῦ, ἅμα
ἀκούγανε τὸν Παπαδιαμάντη νὰ
φέλνει τὸ «Φίλε μυστικέ τοῦ Χρι-
στοῦ ἐπιστήθιε», κι ἀναγαλιάζανε
ὅταν τὸν ἀκούγανε πάλι νὰ φέλ-
νει τὸ «Ἀγαλλιάσθω τοῦ δρυμοῦ
ξύλα σύμπαντα»!....

“ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ”
Περιοδικὴ ἔκδοση Ἱ.Ν. Ἀγ. Ζώνης
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐκδότης: Ἱ.Ν. Ἀγ. Ζώνης · www.agiazoni.gr
Υπεύθυνος: Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Ἡλιόπουλος
Ἀγίας Ζώνης 27Α,
Ἀθήνα 11352 · τηλ.: 210 8674250

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017 Ἀριθ. Φυλ. 44
Διανέμεται δωρεάν· Εἰσφορές δεκτές

ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ

ΤΕΥΧΟΣ 44

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

Παπαδιαμάντης, Ἡ μεταφυσικὴ τῆς πενίας

Κωστῆ Μπαστιᾶ

Ὁ Παπαδιαμάντης γεννήθηκε
φτωχός, ἔζησε φτωχός, καὶ πέθα-
νε φτωχός. Τραγούδησε τοὺς φτω-
χοὺς, καὶ τὸ ἔργο του στάθηκε τὸ
μεγάλον χρονικὸ τῆς Ἑλληνικῆς
φτωχολογίας. Ὅτι γεννήθηκε
ἕνας ἄνθρωπος φτωχός δὲ ση-
μαίνει τίποτα. Τὸ ἴδιο κι ἡ φτώ-
χειά του δὲν φανερώνει σπουδαῖα
πράγματα, ἂν δὲν ξεκαθαρίσουμε
τὴν πνευματικὴ του στάση ἄντι-
κρυ σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση ποὺ
ὀνομάζουμε πενία.

Κι ἄλλοι γεννηθήκανε, ζήσανε
καὶ πεθάνανε φτωχοί. Καὶ τρα-
γουδήσανε τοὺς φτωχοὺς, χωρὶς
νὰ μοιάζουνε τοῦ Παπαδιαμάντη.
Ἡ πνευματικὴ τους στάση ἦτανε
ριζικὰ ἀντίθετη πρὸς τὴ φτώχειά
τους. Ἦτανε φτωχοί, ἀλλὰ ζήσανε
καὶ πεθάνανε μὲ τὸν καῦμό καὶ τὴ
λαχτάρα τοῦ πλοῦτου... Ὁ ἄνθρω-
πος ὅμως ποὺ ζεῖ μὲ τὸν καῦμό
τοῦ πλοῦτου, δὲν ξεχωρίζει σὲ τί-
ποτα ἀπ' τὸν πλοῦσιο. Ὁ πλοῦτος
εἶναι τὸ ἰδανικὸ του· γιὰ τὸ χρυ-
σάφι κτυπᾶ ἡ καρδιά του....

Ἡ φτώχεια τοῦ Παπαδιαμάντη
δὲν ἔχει τίποτα κοινὸ μ' αὐτοὺς.
Ὁ Παπαδιαμάντης δὲν πέθανε μὲ
τὸν καῦμό τοῦ πλοῦτου. Πέθανε
φέλνοντας, ποὺ σημαίνει δοξο-
λογόντας. Τοῦτο φανερώνει πῶς
εὐχαριστοῦσε τὸν Πλάστη του γιὰ
ὅσα τοῦ ἔχε χαρίσει. Τὸν εὐχα-
ριστοῦσε ποὺ τὸν ἀξίωσε νὰ γεν-
νηθεῖ φτωχός, νὰ ζήσει φτωχός,
καὶ νὰ πεθάνει φτωχός. Ὁ Παπα-
διαμάντης ἀγαποῦσε τὴ φτώχεια,
γιατί πίστευε πῶς ὁ πλοῦτος εἶναι
ἡ ἁμαρτία. Πίστευε πῶς τὸ ρουχὸ
τοῦ πλοῦτου δὲν εἶναι τὸ χρεια-
ζούμενο γιὰ νὰ περάσει ὁ ἄνθρω-
πος στὴ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.
Καὶ τοῦτο γιατί τὸ κλειδί τῆς
ζωῆς τοῦ Παπαδιαμάντη εἶναι ὁ
Χριστός. Ὁ Χριστὸς γεννήθηκε
φτωχός, ἔζησε φτωχός καὶ πέθα-
νε πάνω στὸ Σταυρό. Δὲ χωροῦσε
λοιπὸν στὸ νοῦ του, πῶς ὁ ἄνθρω-
πος ποὺ ἔκλεισε στὴν καρδιά του
τὸ Χριστό, μπορεῖ νὰ προσεύχε-
ται στὸν Οὐράνιο Πατέρα καὶ νὰ
τοῦ ζητᾶ μιὰ ζωὴ διαφορετικὴ
ἀπὸ κείνην ποὺ ἔζησε ὁ Μονογε-
νῆς Του Γυιός... Γιὰ τὸ Χριστὸ ὁ

μόνος φιλόξενος τόπος πού βρέθηκε για να γεννηθεί, ήτανε μία φάτνη αλόγων, μέσα σε μία σπηλιά κι ανάμεσα στ' άπονήρευτα ζώα... Πώς να λησμονήσει λοιπόν ο Παπαδιαμάντης, τὸ λόγο τοῦ Ἀπ. Παύλου, πὼς ὁ Χριστὸς «δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς, τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε» (Β' Κορ. γ' 9), ὥστε να νοιαστεῖ για τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ; Τοῦ ἴφτανε ἡ δόση τῆς μέρας, τὸ χρειαζούμενο λιτό, τὸ ξαλαφρωμένο ἀπὸ τὸ περιττό....

Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε στιγμὲς πὸ δὲν εἶχε οὔτε τίς λίγες δεκάρες πὸ χρειαζότανε για τὸ φωμί. Ἦτανε ὁ «εἰδώς», καὶ τίποτα δὲν μποροῦσε να τὸν παρασύρει σε ἐπιθυμίες ἄνομες κι ἀμαρτωλές. Τὸ λίγο, τὸ ἐλάχιστο, ἀποζήτησε σ' ὅλη του τῆ ζωῆ καὶ στάθηκε πάντα «ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος».... Κανένας ὅσο ὁ Παπαδιαμάντης δὲν λογάρισε τὸ περισσὸ ἐκ τοῦ πονηροῦ. Καὶ κανένας δὲν τὸ ἀπόκρουσε ὅσο ὁ Παπαδιαμάντης... Χαιρότανε τῆ φτώχεια, τῆ λογάριαζε εὐλογία Θεοῦ καὶ ποτὲ του δὲ λαχτάρησε τὸν πλοῦτο, οὔτε πεθύμησε τ' ἀγαθὰ τοῦ πλησίον του, οὔτε νοιάστηκε ποτὲ γι' αὐτά....

Ἡ φτώχεια λοιπὸν τοῦ Παπαδιαμάντη δὲν εἶναι κακοτυχία τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ καρπὸς Χριστιανικῆς ὠριμότητας... Ἄν ἡ ἔγνοια εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τὸ πρε-

πούμενο ροῦχο για τέτοιο χῶρο, ἀλλὰ ὁ πλοῦτος τῆς ψυχῆς, τῆς καρδιάς καὶ τοῦ πνεύματος· ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἔργων του. Χωρὶς περιστροφές τὸ ὑπογράμμισεν ὁ Χριστὸς ὅταν λέει, πὼς εὐκολώτερα μπορεῖ να περάσει γκαμήλα ἀπὸ τὴν τρύπα μιᾶς βελόνας, παρὰ να μπεῖ ὁ πλούσιος στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἔτσι ὁ πλοῦτος στὰ μάτια τοῦ Παπαδιαμάντη, τοῦ θρεμμένου μὲ τὸ μάννα τῆς Γραφῆς, παίρνει ὀλοτελα δαιμονιακὴ μορφή. Γίνεται τὸ κύριο ὄργανο τοῦ ἐωσφόρου κι ἡ πιὸ ξυπνὴ παγίδα, πὸ παγιδεύει τὸν ἄνθρωπο, για να τοῦ δώσει, μὲ τὸν πλοῦτο στὸ χέρι, τὴν ἄνεση τῆς ἀμαρτίας. Να τὸν σπρώξει στὴν ἀλαζονεία, στὴ μοιχεία, στὴν πορνεία, στὸ φέμμα, στὴν κλεψιά, στὴν ματαιοδοξία, στὸ ναρκισσισμό. Κι ἀλλοίμονο στὸν ἄνθρωπο πὸ θὰ πέσει σ' αὐτὴ τῆ φοβερὴ κι ἀδυσώπητη παγίδα. «Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε. Οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενήσετε καὶ κλαύσετε»!...

Ἔτσι ὁ Παπαδιαμάντης μπαίνει στὴν ἄσκηση τῆς πενίας κατὰ τὴν πιὸ ὄντολογικὴ σημασία τοῦ ὄρου... Γνωρίζοντας τὰ πιὸ πάνω, δὲ θέλησε, οὔτε μιὰ στιγμή τῆς ζωῆς του, να ἴναι «ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν»...

Γράφοντας στὸν πατέρα του «ἄς μείνωμεν εἰς τὴν ἔντιμον πενίαν μας διὰ να μᾶς βοηθῆ ὁ Θεὸς» ἐκφράζει ξεκάθαρα τὴν ἰδέα πὸ ἔχει ριζώσει μέσα του πὼς ἡ πενία εἶναι ἡ περιοχὴ πὸ ἀρέσει στὸ Θεό, καὶ πὸ ὁ Θεὸς εὐλογᾷ καὶ βοηθάει. Τὸ ἰδανικὸ ὅμως τῆς πενίας, πὸ στὸν Παπαδιαμάντη ἀγγίζει τὰ ὅρια τοῦ μοναχικοῦ ὄρκου γι' ἀχτημοσύνη, δὲν περιοριζότανε στὸν ὑλικὸ τομέα. Ἐπάρχουνε λογιῆς λογιῆς πλουτο-λατρεῖες. Ἄλλοι θησαυρίζουνε χρυσάφι, ἄλλοι σωρεύουνε ἄκαρπη μάθηση καὶ παρασταίνουνε τοὺς σοφοὺς, ἄλλοι εἰσπράττουνε τιμὲς καὶ δόξα καὶ διάκρισεις, ἄλλοι ἔχουνε τὴν ὑστερία τῆς ἐξουσίας. Πρὸς ὅλα τοῦτα ὁ Παπαδιαμάντης ἀντιδικοῦσε ἐπίμονα καὶ σταθερά.

Ἀπόδειξη, ἀπὸ τίς ἀσυνήθιστες, εἶναι ἡ ὀργάνωση γιορτῆς πρὸς τιμὴ τοῦ Παπαδιαμάντη. Τὴν ὀργανώσανε θαυμαστὲς καὶ φίλοι, λογοτέχνες καὶ ἄνθρωποι κοσμοκοί. Κι ὀρίσανε μάλιστα τὴν πριγκήπισσα Μαρία Βοναπάρτη, σύζυγο τοῦ πρίγκηπα Γεωργίου, να εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ γιορτασμοῦ, πὸ θὰ γινότανε στὴν αἴθουσα τοῦ Παρνασσοῦ. Ποιὸς λογοτέχνης, ἢ ποιὸς ἄνθρωπος πὸ θὰ βρισκότανε στὴν ἀπαθλιωμένη κατάσταση τοῦ Παπαδιαμάντη, δὲν θ' ἀντικρυζε τούτῃ τὴν πρωτοβουλία σὰ δῶρο καὶ χαμόγελο τ' οὐρανοῦ, προορισμένο ν' ἀλλάξει τὴν ὄψη τῆς ζωῆς του; Ποιὸς δὲν θὰ ἐκμε-

ταλλευότανε τούτῃ τῆ μοναδικὴ εὐκαιρία;... Κι ὅμως! Ὅλοι οἱ σημαντικοὶ ἄνθρωποι στὴν αἴθουσα, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα: τὸν ἴδιο τὸν τιμούμενο, τὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη. Τὸν ἀναζητήσανε παντοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸν βρήκανε πουθενά. Ἔτσι ἡ γιορτὴ ἔγινε δίχως τὸν Παπαδιαμάντη, γιατὶ κανένας δὲν μποροῦσε να ὑποφιαστεῖ πὼς ὁ Παπαδιαμάντης ἀρνήθηκε τὸ χειροκρότημα καὶ τὸ λιβανωτὸ τῶν τρανῶν καὶ τῶν σπουδαίων, για να περάσει τὴν ἴδια ὠρα στὸ σπίτι ἐνὸς φτωχοῦ μανάβη, τοῦ Νικόλα τοῦ Μπούκη, πὸ ὁ Παπαδιαμάντης ἔφελνε συχνὰ στὸ σπίτι του κι ἡ μικρούλα ἢ κόρη τοῦ Μπούκη, ἢ Ἀγγελικούλα, τὸν ἄκουγε μὲ κατάνυξη, ὀνομάζοντας τίς φαλμωδιές τοῦ Παπαδιαμάντη «Τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ» !....

Ἡ πενία, σὰν ὑπόσταση πνευματικὴ, ἔχει προϋπόθεση τὴν ταπεινώση καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς καρδιάς. Στὰ «Τραγούδια τοῦ Θεοῦ», γράφει ὁ Παπαδιαμάντης: «Μὲ εἶχε καλέσει ὁ γενναῖος φίλος μου, ὁ κυρ Στέφανος Μ. εἰς τὴν οἰκίαν του τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, διὰ να συμφάγωμεν τὴν ὠρα

Μιὰ φιλικὴ γωνιά στὸ διαδίκτυο

www.agiazoni.gr

μοιραστεῖτε τὴν μαζί μας